

Έτσι είπε και στον Όλυμπο ξεκίνησε να φύγει
ο Ερμής· και ο Πρίαμος πήδησε από τ' αμάξι,
470 μα ο Ιδαίος έμεινε· τ' άλογα, τα μουλάρια
να μην του φύγουν πρόσεχε. Ο γέροντας στο σπίτι
τράβηξε όπου έμεινε ο Πηλείδης· τον ήβρε.
Οι σύντροφοί του κάθονταν απόμακρα· δυο μόνο,
Άλκιμος και Αυτομέδοντας, πολεμιστές αντρείοι,
475 από κοντά τον φρόντιζαν μόλις είχε τελειώσει
το φαγητό και το πιτό· πλάι το τραπέζι ήταν.
Μπήκε μέσα ο Πρίαμος χωρίς κανείς να νιώσει
και έπιασε τα γόνατα του Πηλείδη, τα χέρια
τα φονικά του φίλησε, που γιους πολλούς του πήραν.
480 Όπως όταν κάποιος βρεθεί σε συμφορά μεγάλη,
που σκότωσε στη χώρα του και σ' άλλου χώρα φτάνει,
σε σπίτι άντρα πλούσιου, και βλέποντας τα χάνουν,
έτσι και με τον Πρίαμο τα έχασε ο Πηλείδης.
Τα έχασαν κι οι σύντροφοι κι έριχναν τις ματιές τους.
485 Παρακαλώντας άρχισε ο Πρίαμος να λέγει:
«Θυμήσου τον πατέρα σου, θεόμορφε Αχιλλέα.
Έχει κι αυτός τα χρόνια μου, στο άχαρο κατώφλι
των γερατιών· ίσως κι αυτόν γείτονες βασανίζουν
κι απ' τ' άδικο και το κακό κανείς δεν τον γλιτώνει.
490 Ωστόσο αυτός ακούγοντας πως ζωντανός του είσαι
χαίρεται μέσα στην ψυχή κι ελπίζει κάθε μέρα
το γιο του να τον ξαναδεί να φτάνει από την Τροία.
Όμως εγώ είμαι άμοιρος, που γέννησα αντρείους
γιους μες στην απλωτή Τροία και δε μου μένει ούτ' ένας!
495 Πενήντα γιοι μου βρίσκονταν, οι Αχαιοί σαν ήρθαν
δεκαεννιά μου είχαν βγει απ' την κοιλιά την ίδια,
κι άλλες γυναίκες γέννησαν τους άλλους στο παλάτι.
Των πιο πολλών τα γόνατα τα τσάκισε ο Άρης·
κι αυτόν που τον ξεχώριζα, που έσωζε το κάστρο,
500 καθώς τη γη προστάτευε, σκότωσες συ πριν λίγο,
τον Έκτορα. Για χάρη του φτάνω στα πλοία τώρα,
να μου δώσεις το σώμα του· πολλά σου φέρνω λύτρα.
Σεβάσου τους αθάνατους, συμπόνεσε κι εμένα,
θυμήσου τον πατέρα σου· πιο δύστυχος του είμαι·
505 άντεξα αυτά που θνητός κανείς δεν έχει άντεξει,
άντρα που γιους μου σκότωσε τα χέρια να φιλήσω!»
Είπε· για τον πατέρα του τον έσπρωξε σε θρήνο·
κι απώθησε τον γέροντα το χέρι πιάνοντάς του.
Τότε κι οι δυο θυμήθηκαν, τον Έκτορα ο ένας
510 κι έκλαιγε, καθώς σερνόταν στα πόδια του Πηλείδη,
κι ο Αχιλλέας έκλαιγε τον πατέρα του, τότε
τον Πάτροκλο· και γέμιζαν οι θρήνοι τη σκηνή του.
Όταν το κλάμα χόρτασε ο άξιος Αχιλλέας
και έφυγε ο πόθος του από σπλάχνα και μέλη,
515 σηκώθηκε απ' το κάθισμα και σήκωσε απ' το χέρι
τον γέροντα, τ' άσπρα γένια, την κεφαλή πονώντας.
Και λόγια ανεμάρπαστα σ' αυτόν μιλώντας είπε:
«Άμοιρε, βάσταζες πολλά κακά μες στην ψυχή σου!
Πώς τόλμησες μόνος να ρθεις στων Αχαιών τα πλοία
520 μπρος σ' άντρα που σου σκότωσα πολλούς αντρειωμένους
γιους; Από σίδερο καρδιά μέσα στα στήθη κλείνεις!
Μα έλα τώρα κάθισε και όλους τους καημούς μας
να μείνουν ας αφήσουμε, αν κι είμαστε θλιμμένοι·
σε τίποτε δεν ωφελεί το όλο πίκρες κλάμα·
525 γιατί οι θεοί έτσι έκλωσαν τη μοίρα των ανθρώπων,
με καημούς να ζουν αλλ' αυτοί έγνοια καμιά δεν έχουν.

Στην πόρτα του Δία μπροστά στέκονται δυο πιθάρια,
το ένα απ' αυτά με κακά και με καλά το άλλο.
Αν δώσει ο Δίας κι απ' τα δυο απ' τους θνητούς σε κάποιο,
530 τη μια τον βρίσκει το κακό και το καλό την άλλη.
Μα αν του δώσει απ' τα κακά μόνο, ζημιές τον βρίσκουν
και μια πείνα αβάσταχτη στη γη τον κυνηγεί
και τριγυρνάει κι από θνητούς κι από θεούς διωγμένος.
Έτσι οι θεοί στον Πηλέα τρανά έδωσαν δώρα
535 απ' την αρχή· ξεχώριζε μες στους ανθρώπους όλους
σε πλούτη κι αγαθά, ρήγας ήταν στους Μυρμιδόνες,
ήταν θνητός και του 'δωσαν θεοί θεά γυναίκα.
Μα κακό του 'δωσε θεός, ότι μες στο παλάτι
δεν του γεννήθηκαν παιδιά, του θρόνου κληρονόμοι,
540 μα ένα γιο λιγόχρονο, που τώρα που γερνάει
δεν τον φροντίζω, μα εδώ μακριά απ' την πατρίδα
στην Τροία τώρα τυραννώ σένα και τα παιδιά σου.
Για σένα πάλι ακούγαμε πως είχες ευτυχία·
όσο απλώνεται η Λέσβος, του Μάκαρα η χώρα,
545 ο μεγάλος Ελλησποντος και η Φρυγία πάνω,
τους ξεπερνούσες, γέροντα, σε γιους, σε πλούτο, λένε.
Όμως αφού τη συμφορά αυτή σου έχουν δώσει
οι θεοί, γύρω απ' την πόλη μάχες, θανάτους έχεις.
Άντεξε κι άπαυτα μην κλαις στα βάθη της ψυχής σου·
550 δε σ' ωφελεί η λύπη σου· το γιο σου δε γυρίζει
στη ζωή· μα περίμενε κι άλλο κακό να πάθεις.»
Ο θεόμορφος Πρίαμος, γύρισε και του είπε:
«Μη μου ζητάς, αρχοντικέ, να καθισω· ο γιος μου
κάπου ριγμένος κείτεται στη σκηνή· λύτρωσε τον,
555 για να τον δουν τα μάτια μου· και δέξου πλούσια λύτρα
που έχουμε φέρει τώρα. Να τα χαρείς, στη γη σου
να γυρίσεις με το καλό, γιατί κι εμένα τώρα
μ' άφησες να ζω, να βλέπω το φως του ήλιου ακόμη.»
Κι είπε λοξοκοιτώντας τον ο γρήγορος Πηλείδης:
560 «Μη μ' ερεθίζεις, γέροντα! Σκέφτομαι και ο ίδιος
να λυτρώσω τον Έκτορα· μου ήρθε απ' το Δία
μαντατοφόρα η μάνα μου, θαλασσογέρου κόρη.
Καταλαβαίνω, Πρίαμε, το νου δε μου ξεφεύγει
πως σ' έφερε κάποιος θεός στων Αχαιών τα πλοία.
565 Δε θα τολμούσε ένας θνητός, και νιος ακόμη, να ρθει
εδώ· δε θα ξέφευγε αυτός τους φρουρούς μας, το σύρτη
της πόρτας δε θα μπορούσε εύκολα να κουνήσει.
Γι' αυτό το νου στον πόνο μου μην τον ταράξεις τώρα,
μη σε πετάξω, γέροντα, τον ίδιο απ' τη σκηνή μου
570 και παρακούσω το Δία, ικέτης μου κι ας είσαι.»
Έτσι είπε· και ο γέροντας υπάκουσε στο λόγο.
Τότε ο Πηλείδης πήδησε και βγήκε σαν λιοντάρι
απ' την πόρτα, όχι μόνος, δυο τον ακολουθούσαν,
Άλκιμος κι Αυτομέδοντας, που πιο πολύ αγαπούσε,
575 σαν πέθανε ο Πάτροκλος, απ' τους συντρόφους όλους.
Οι τρεις τους τότε ξέζεψαν άλογα και μουλάρια
και έμπασαν του γέροντα το βροντόφωνο κράχτη
και σε σκαμνί τον κάθισαν· κι από το στέριο αμάξι
ξεφόρτωναν του Έκτορα τα πλούσια τα λύτρα.
580 Μα καλοΰφαντο πανί άφησαν, δυο κιλίμια,
για να σκεπάσει το νεκρό, στο σπίτι να τον πάει.
Μετά στις σκλάβες πρόσταξε να λούσουν, να μυρώσουν
τον Έκτορα κάπου μακριά, ο Πρίαμος το γιο του
μη δει και μες στον καημό του τότε δε συγκρατήσει
585 την οργή κι έτσι στην ψυχή θυμώσει ο Πηλείδης,
μη σκοτώσει τον Πρίαμο, το Δία παρακούσει.
Σαν έλουσαν και μύρωσαν τον Έκτορα οι σκλάβες
και το χιτώνα του 'βαλαν και τ' όμορφο κιλίμι,
στο στρώμα του απίθωσε ο ίδιος ο Πηλείδης

590 κι οι σύντροφοι τον σήκωσαν στο τονρευτό αμάξι.
Έπειτα θρήνησε, το φίλο θυμήθηκε και είπε:
«Μη μου θυμώσεις. Πάτροκλε, αν μάθεις μες στον Άδη
ότι έδωσα τον Έκτορα στον πατέρα του τώρα·
τα λύτρα που μου έδωσε αταίριαστα δεν είναι.
595 Θα σου χωρίσω απ' αυτά μερίδιο που σου πρέπει.»
Είπε και πήγε στη σκηνή ο άξιος Πηλείδης,
σε πλουμισμένο κάθισμα, όπου και πριν καθόταν,
στον τοίχο αντίκρυ, κάθισε και στον Πρίαμο είπε:
«Όπως ζητούσες, γέροντα, λυτρώθηκε ο γιος σου,
600 σε στρώμα πάνω κείται· η αυγή μόλις έρθει,
θα τον δεις κουβαλώντας τον ας δειπνήσουμε τώρα.
Κι η ωριοπλέξουδη Νιόβη θυμήθηκε να φάει·
έχασε δώδεκα παιδιά σ' αρχοντικό της μέσα,
έξι κορίτσια κι έξι γιους στη νιότη τους επάνω·
605 τους γιους ο Φοίβος σκότωσε με τ' αργυρό του τόξο,
τα κορίτσια η Άρτεμη θυμώνοντας της Νιόβης,
γιατί την ωριομάγουλη Αητώ συνεριζόταν,
πως γέννησε πολλά παιδιά, ενώ εκείνη δύο·
κι αυτοί, κι ας ήταν μόνο δυο, της τα σκότωσαν όλα.
610 Για μέρες εννιά κείτονταν εκείνα σκοτωμένα
και δεν τα έθαβε κανείς, γιατί είχε πετρώσει
τον κόσμο ο Δίας· θεοί τη δέκατη πια μέρα
τα έθαψαν. Μα έφαγε τα δάκρυα σταματώντας.
Τώρα σ' απάτητα βουνά, κάπου μέσα στα βράχια,
615 στο Σίπυλο, οι νεράιδες πως έχουν τις φωλιές τους
λεν και τους χορούς τους στήνουν γύρω στον Αχελώο
κι εκεί, αν κι είναι πέτρα πια, τους πόνους της κλωσάει.
Έλα, σεβάσμιε γέροντα, κι εμείς ας φάμε τώρα
κι έπειτα πια μπορείς και συ να κλάψεις μες στην Τροία
620 το παιδί σου πηγαίνοντας· για κλάματα αξίζει!»
Είπε και πηδώντας αρνί έσφαξε τότε άσπρο·
το έγδαραν οι σύντροφοι, φρόντισαν όπως πρέπει,
το λιάνισαν και πέρασαν στις σούβλες τα κομμάτια,
κι αφού με τέχνη τα 'ψησαν, τ' αποτράβηξαν όλα.
625 Τότε ο Αυτομέδοντας μοίρασε στο τραπέζι
σ' όμορφα πανέρια ψωμί, το κρέας ο Πηλείδης.
Στα έτοιμα τα φαγητά άπλωσαν χέρια εκείνοι.
Του φαγητού και του ποτού σαν χόρτασαν τον πόθο,
ο Δαρδανίδης Πρίαμος θαύμαζε τον Πηλείδη,
630 που ήταν τρανός κι όμορφος, με τους θεούς παρόμοιος.
Το Δαρδανίδη Πρίαμο θαύμαζε κι ο Πηλείδης
βλέποντας την καλή μορφή, ακούγοντας το λόγο.
Αφού ευχαριστήθηκαν να βλέπονται αμοιβαία,

ο θεόμορφος Πρίαμος μιλώντας πρώτος είπε:
635 «Βάλε με τώρα, αρχοντικέ, να γείρω σε μια κλίνη
γρήγορα, το γλυκό ύπνο κι οι δυο να τον χαρούμε·
τα μάτια μου δεν έκλεισαν κάτω απ' τα βλέφαρα μου,
αφότου ο γιος μου πέθανε απ' τα δικά σου χέρια,
μα στενάζω αδιάκοπα, χωνεύω μύριους πόνους
640 μες στη φραγμένη μου αυλή στη λάσπη κυλιόμενος.
Τώρα και γεύτηκα τροφή κι απ' το λαϊμό φλογάτο
κρασί κατέβασα· πιο πριν τροφή δεν είχα αγγίζει.»
Έτσι είπε· κι ο Αχιλλέας πρόσταξε ευθύς τις δούλες
και στους συντρόφους να στρώσουν στην αίθουσα,
645 να βάλουν στρωσίδια κόκκινα, πάνω ν' απλώσουν
αντρομίδες
κι ακόμη σγουρές φλοκάτες, σκέπασμα να τις έχει.
Αυτές βγήκαν γρήγορα με τα δαδιά στα χέρια
και βιαστικά δουλεύοντας έστρωσαν δυο κρεβάτια.
Πειράζοντάς τον ο γοργός ο Αχιλλέας είπε:
650 «Έξω κοιμήσου, γέροντα, μη κάποιος εδώ έλθει
απ' τους Αργείους άρχοντες, που φτάνουν κάθε τόσο
και μαζί μου συσκέπτονται, όπως αυτό ταιριάζει·
αν κάποιος τους σε έβλεπε μέσα στη μαύρη νύχτα,
ευθύς στον Αγαμέμνονα θα το 'λεγε, το ρήγα,
655 για του νεκρού τη λύτρωση αναβολή θα ήταν.
Μα έλα πες μου το κι αυτό και με αλήθεια πες το:
Πόσες μέρες θα ήθελες τον Έκτορα να θάψεις,
κι εγώ για μάχη να μη βγω και να κρατώ τους άλλους;»
Ο θεόμορφος Πρίαμος γύρισε και του είπε:
660 «Αν την ταφή του Έκτορα θελήσεις να αφήσεις,
Πηλείδη, έτσι κάνοντας χάρη θα είχες κάμει:
Ξέρεις πως έχουμε κλειστεί στην πόλη, πως τα ξύλα
θα φέρουμε από μακριά κι οι Τρώες πως φοβούνται.
Μέρες εννιά θα κλάψουμε αυτόν μες στο παλάτι,
665 στις δέκα θα τον θάψουμε, θα γίνει η μακαριά του,
στις ένδεκα θα στήσουμε πάνω του ένα μνήμα
και θα μπορούμε στις δώδεκα σε μάχη, αν είναι ανάγκη.
Ο Αχιλλέας ο γοργός του είπε απαντώντας:
«Αυτά θα γίνουν, γέροντα Πρίαμε, όπως θέλεις·
670 όσον καιρό τον πόλεμο γυρεύεις θ' αναβάλω.»
Είπε κι έπιασε το δεξί του γέροντα το χέρι
πάνω στον καρπό, μη τυχόν τρομάξει η ψυχή του.
Και έτσι στον αυλόγυρο κοιμήθηκαν εκείνοι,
ο κράχτης και ο Πρίαμος, κι οι δυο τους μυαλωμένοι.
675 Στο βάθος της στεριάς σκηνής κοιμόταν ο Πηλείδης·
κι η όμορφη Βρισηίδα ξάπλωσε σ' αυτόν δίπλα.

στ. 468 Έτσι ... ο Ερμής: ο Ερμής συμβούλευσε τον Πρίαμο να προσπαθήσει να συγκινήσει τον Αχιλλέα θυμίζοντάς του τα αγαπημένα του πρόσωπα.

στ. 474 το φαγητό και το ποτό: Ο Αχιλλέας, έπειτα από προτροπή της μητέρας του (Ω 126-132), είχε αποφασίσει να διακόψει τη νηστεία που είχε επιβάλει στον εαυτό του όσο θρηνούσε τον Πάτροκλο.

στ. 486 θεόμορφε Αχιλλέα: ο τιμητικός χαρακτηρισμός πιέζει ψυχολογικά τον Αχιλλέα να αποδεχθεί την ικεσία. Εξάλλου, όπως έχετε μάθει από την Οδύσσεια (π.χ. ε 496-504, ν 236-241), οι θεοί ευσπλαχνίζονται τους ικέτες.

στ. 498 ο Άρης: ίσως για να μην εξοργίσει τον Αχιλλέα, ο Πρίαμος αποδίδει την απώλεια των παιδιών του στον πόλεμο. Ο Αχιλλέας όμως παρακάτω (Ω 520) δεν αρνείται αυτή την ευθύνη.

στ. 498-499 που έσωζε το κάστρο: τονίζεται η μοναδικότητα και η γενναιότητα του Έκτορα. Επίσης, γίνεται υπαινιγμός στην πτώση της Τροίας μετά το δικό του θάνατο.

στ. 509 απώθησε τον γέροντα: Η αντίδραση αυτή δηλώνει τη συναισθηματική ένταση και τη θλίψη που κατακλύζει τον Αχιλλέα. Κανονικά θα έπρεπε ο ήρωας να πιάσει το χέρι του γονατισμένου ικέτη, να τον σηκώσει αμέσως και να τον βάλει να καθίσει, όπως τελικά θα γίνει παρακάτω (στ. 515, 522).

στ. 526 έγνοια καμιά δεν έχουν: στον κόσμο των θεών οι λύπες δεν έχουν τις ίδιες σοβαρές συνέπειες που έχουν στον κόσμο των θνητών.

στ. 544 Ο Μάκαρ ήταν ο μυθικός οικιστής της Λέσβου.

στ. 545 Το βασίλειο του Πρίαμου συνόρευε προς Νότο με τη Λέσβο, ανατολικά με τη Φρυγία και βορειοδυτικά με τον Ελλήσποντο.

στ. 559 λοξοκοιτώντας: η έκφραση, όπως και οι στ. 568-572 και 585-586, αποκαλύπτει ότι το κλίμα είναι ακόμη επισφαλές για τον Πρίαμο, εξαιτίας της συναισθηματικής φόρτισης του Αχιλλέα και των αλληλοσυγκρουόμενων αισθημάτων του (εκδικητική μανία, αλλά και επιθυμία να σεβαστεί τον ικέτη).

στ. 583-586 Οι σίχοι αυτοί δικαιολογούν την αιτία για την οποία ο Πρίαμος δεν πρέπει να δει τον Έκτορα (βλ. και το προηγούμενο σχόλιο).

στ. 608 συνεριζόταν: προσπαθούσε να εξισωθεί, περηφανευόταν. Η Νιόβη, γυναίκα του βασιλιά της Θήβας Αμφίονα, τιμωρήθηκε για την αλαζονεία της απέναντι στη Λητώ.

στ. 615-617 στο Σίπυλο: Μετά το θάνατο των παιδιών της η Νιόβη επέστρεψε στην πατρίδα της, τη Λυδία. Ο Σίπυλος ήταν βουνό της Λυδίας, ΒΑ της Σμύρνης, ενώ ο Αχελώος ήταν ποτάμι της ίδιας περιοχής και στις όχθες του χόρευαν οι νύμφες που κατοικούσαν στο Σίπυλο.

στ. 641 στη λάσπη κυλιόμενος: ενέργεια ένδειξης πένθους. Και ο Αχιλλέας είχε ορκιστεί να μη λουστεί πριν από την ταφή του Πάτροκλου (Ψ 40-45).

στ. 672-673 κι έπιασε το δεξί του γέροντα το χέρι: Με την ενέργεια αυτή του Αχιλλέα επισφραγίζεται η συμφιλίωση με τον Πρίαμο.